

Обережно кліщ:енцефаліт,бареліоз та як цього уникнути

Весна ще холодна, а сезон кліщів уже у розпалі.

*Ці створіння з'являються вже за температури **вище 8°C**, тому їх можна підчепити навіть за теплої зими.*

*Існує також розповсюджена думка, що вони можуть стрибнути на людину з дерева. Однак, кліщі **мешкають** переважно у високій траві та кущах, і не здатні стрибати.*

Це не комахи. Кліщ – членистонога тварина, родич павуків та скорпіонів.

Перш за все він небезпечний тим, що може інфікувати людину серйозними хворобами, такими як енцефаліт та бореліоз (хвороба Лайма).

*Як вберегтися від кліща та вчасно діагностувати хворобу?
Розповідаємо.*

ЧИМ ЗАГРОЖУЄ УКУС КЛІЩА

В більшості випадків, укуси кліщів – безпечні.

Але іноді ці тварини можуть заразити людину серйозними хворобами, які важко діагностувати.

Найчастіше кліщів бояться через **енцефаліт**. Хоча на теренах України кліщовий енцефаліт – дуже рідкісна хвороба.

Від кліщового енцефаліту існує вакцина, але вона не зареєстрована в Україні. Проте, вона може бути доступна в країнах, де ризики інфікування високі.

Ще одне хвороба, яку можна отримати від кліща, – **бореліоз (хвороба Лайма)**. Це бактеріальна інфекція, яка передається виключно (!) через укуси чорноногих кліщів.

Виглядають вони ось так:

Чорноногі кліщі, які переносять бореліоз (хворобу Лайма)

В останні роки бореліоз все частіше фіксується в Україні.

Чи підхопили ви хворобу багато в чому залежить від того, як довго кліщ перебував у тілі. Для зараження потрібно, щоб він залишався у шкірі щонайменше 24 години.

За [даними](#) Міністерства охорони здоров'я України, щорічно із укусами кліщів до медиків звертаються в середньому близько 20 тис. людей.

ЯК ВБЕРЕГТИСЯ ВІД КЛІЩІВ

Як і від інших життєвих неприємностей, стовідсоткового методу захисту від кліщів не існує, але є способи, які значно знизять ваші ризики.

Ось що радить [Національна служба здоров'я Великобританії](#) (NHS):

- Прикривайте шкіру одягом. Штани заправляйте в шкарпетки.
- Збризніть одяг засобом, який відлякує комах (репелентом).
- Намагайтесь ходити лише стежками там, де це можливо.
- Вдягайте одяг світлих кольорів: так кліщів буде легше помітити.

Вдягайте на пікніки одяг світлих кольорів та оглядайте себе, дітей і тварин, аби виявити кліщів.

МОЗ також уточнює ці поради так:

- Обов'язково одягніть кепку, панамку, косинку тощо.
- Кожні 2 години прогулянки оглядайте себе, дітей і тварин, аби виявити кліщів. Особливо ретельно обстежуйте ділянки тіла, покриті волоссям.

- Місця для привалів на природі звільняйте від сухої трави, гілок, хмизу в радіусі 20-25 м.
- Перевірте речі, які зняли з себе та принесли з прогулянки (підстилки, сумки тощо).

Оглядати себе, дітей та тварин після відпочинку дуже важливо.

"Чим довше кліщ знаходиться на тілі, тим вищі ризики отримати якесь захворювання.

Тому огляд тіла – обов'язковий.

Одяг після прогулянки краще відразу попраати в гарячій воді: кліщ може сповзти з одягу, затаїтись в оселі та вкусити вас вдома. Тоді з ним точно можна проходити на тілі довгий час, тому що в помешканні укусу кліща ніхто не очікує

Дієві засоби проти кліщів (репеленти) мають містити наступні інгредієнти:

- DEET (ДЕТА);
- пікарідін (KBR 3023);
- IR3535;
- OLE (ефірна олія лимонного евкаліпту);
- PMD (параментан-діол);
- 2-undecanone;
- перметрін.

Репеленти **не можна використовувати для дітей віком до двох місяців.**

Препарати з вмістом OLE та PMD заборонені для дітей молодше трьох років.

Час дії репеленту може різнитись. Обирайте той, який підходить саме для вас.

Одними з найефективніших вважаються репеленти з вмістом DEET. Але [Американська академія педіатрії](#) радить обирати для дітей засіб з вмістом DEET не більше 30%.

Перед використанням уважно читайте інструкцію!

А [також](#):

- Намагайтесь не вдихати репелент під час розбризкання.
- Застосовуйте засіб на одяг або на незахищені ділянки шкіри. Не варто використовувати забагато засобу. Більше не значить надійніше.
- Репеленти з перметріном не можна застосовувати на шкіру.
- Не бризкайте репеленти на обличчя. Спочатку нанесіть засіб собі на руку, а потім обережно нанесіть на шкіру обличчя.
- Не наносьте репелент на порізи, інші поранення або подразнену шкіру.
- Не використовуйте репеленти, які містять DEET разом з сонцезахисним кремом. DEET знижує ефективність крему, оскільки сонцезахисний крем треба наносити часто, є ризик отримати передозування репелентом.
- Завжди допомагайте дітям наносити засіб.
- Після прогулянки помийте дитину з милом, а одяг покладіть в прання.

ЯК БЕЗПЕЧНО ВИТЯГТИ КЛІЩА

Якщо так склалося, що тварина все ж таки присмокталась до вас, зробіть наступне:

- Візьміть пінцет з гострими кінчиками або спеціальний інструмент для видалення кліщів (ви можете придбати його в аптеці або ветеринарних крамницях).

- Захистіть руки та очі.
- Візьміть кліща пінцетом так близько до шкіри, як це тільки можливо.
- Повільно потягніть тварину вгору, але не розчавіть.
- Обробіть місце укусу антисептиком або водою та милом.

**Не варто прокручувати кліща, якщо намагаєтесь його витягти.
Достатньо просто обережного руху вгору.**

У ситуації коли ви дістали тіло кліща, але його ротовий апарат залишився у шкірі, спробуйте витягти залишки пінцетом.

Якщо це не вдається, обробіть укус антисептиком і почекайте – шкіра сама звільниться від стороннього тіла. Такими є [рекомендації](#) Центру з контролю та профілактики захворювань США (CDC).

Єдиний інструмент для витягування кліща, який може потребувати обертання, це ручка Лассо.

Її можна придбати у ветеринарних крамницях або в інтернеті.

Лікарі закликають в жодному разі не робити наступного:

- змащувати кліща вазеліном,
- змащувати олією,
- "фарбувати" кліща лаком для нігтів,
- пирскати на кліща лаком для волосся.

При таких методах "відвалюватись" тварина буде довго, ваша ж ціль видалити шкідника якнайшвидше (пам'ятайте про 24 години при бореліозі), а не чекати від нього самостійних вчинків.

ЧИ ПОТРІБНО ВІДНОСИТИ КЛІЩА ДО ЛАБОРАТОРІЇ

В останні роки в Україні стало популярно відносити кліщів до лабораторії та перевіряти на збудники енцефаліту та бореліозу.

Центр з контролю та профілактики захворювань не радить цей метод за деяких причин:

- Інфікований кліщ не означає, що інфікувались ви;
- Неінфікований кліщ не означає, що здорові ви.

Іншими словами, цей метод діагностики не є ефективним та точним. Ви лише втратите час та гроші.

До того ж, як [зазначає](#) CDC, якщо ви інфіковані, то симптоми з'являться раніше ніж результати аналізів кліща.

Тому поінформованість про ознаки хвороби та увага до себе – найголовніше.

СИМПТОМИ ЗАХВОРЮВАНЬ, ЯКІ ПЕРЕНОСЯТЬ КЛІЩІ

Якщо ви знайшли на тілі кліща налитого кров'ю або ви впевнені, що він протримався на тілі довше 24 годин, треба звернутись до лікаря.

Якщо через декілька днів або тижнів після укусу ви або ваша дитина відчуваєте [наступні симптоми](#) – негайно зверніться до лікаря.

Це може бути **бореліоз (хвороба Лайма)**:

- Підвищення температури, озноб, головний біль, біль у м'язах та набряк лімфатичних вузлів.
- Мігруюча еритема – характерний для цієї хвороби висип, який нагадує коло. Цей симптом з'являється у 70-80% інфікованих. Це коло поступово збільшується і може досягти 30 сантиметрів у діаметрі.
- Місце висипу може бути теплим на дотик, але рідко болить чи свербить.
- Під час збільшення коло може нагадувати "бичаче око".
- Висип може з'явитись на будь-якій частині тіла.

Висип, який нагадує коло, характерний для бореліозу (хвороби Лайма). Фото broportal.net.ua

Через декілька місяців після укусу симптоми бореліозу можуть бути іншими:

- Сильний головний біль та скованість в області шиї
- Поява нових ділянок висипу
- Артрит з сильними болями та набряками суглобів
- Параліч лицьового нерва
- Тахікардія або порушення серцевого ритму
- Приступи запаморочення або задухи
- Запалення головного або спинного мозку
- Проблеми з короткотерміною пам'яттю

Параліч лицьового нерва та набряками суглобів можуть виникнути через кілька місяців

ХВОРОБА ЛАЙМА (КЛІЩОВИЙ БОРЕЛІОЗ)

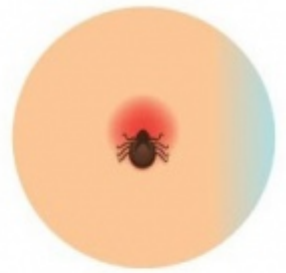
Доросла самка

Дорослий самець

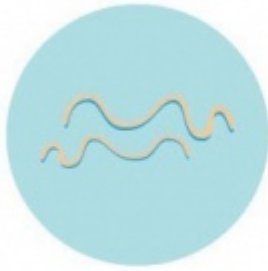
Німф

Личинка

Укус інфікованого
кліща

Збудник
(бактерія борелія)

Макули,
папули

Мігруюча
еритема

Температура, озноб,
головний біль

Біль у м'язах
та суглобах

Хорея,
атаксія

Атріовентрикулярна
блокада

При підозрі на бореліоз негайно йдіть до лікаря

Розпочати лікування важливо якнайшвидше.

При перших ознаках характерного висипу терміново звертайтеся до лікаря для призначення лікування.

Якщо лікування розпочали вчасно, а пацієнт дотримувався призначеної схеми лікування, то людина швидко та повністю видужує.

В деяких випадках втома та біль у м'язах може тривати понад 6 місяців після лікування. Цей стан називають "хронічна хвороба Лайма".

Європейський тип **кліщового енцефаліту** може розвиватись протягом двох фаз.

Під час першої фази, симптоми нагадують грип – відчуття лихоманки, нездужання, схуднення, головний біль та біль в м'язах, нудота та/або блювання.

Приблизно через 8 днів у 20-30% випадків починається друга фаза захворювання, яка вказує або на **початок менінгіту** (головний біль, лихоманка, скованість шиї) або на **енцефаліт** (запамарочення, сплутаність свідомості, параліч).

На жаль, специфічного лікування проти кліщового енцефаліту не існує.

Найкращий спосіб
вберегти себе –
використати всі
можливі методи
профілактики